

SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖN TILINPÄÄTÖSKANNANOTTO

TERVEYDEN JA HYVINVOINNIN LAITOKSEN TOIMINNASTA VUODELTA 2025

SISÄLLYS

1. Yleisarvio ja valmistelu	3
2. Tulossopimuksen toteutuminen.....	3
2.1. Arvio yhteiskunnallisen vaikuttavuuden toteutumisesta.....	3
2.2. Arvio toiminnallisen tulostavoitteiden toteutumisesta	4
2.3. Arvio Findatan toiminnallisten tulostavoitteiden toteutumisesta	6
3. Valtiotalouden tarkastusviraston ja muiden tarkastusten huomiot	7
4. Toimenpiteet	7
4.1 Virastolle ehdotetut toimenpiteet.....	7
4.2 Sosiaali- ja terveysministeriön toimenpiteet	8

Sosiaali- ja terveysministeriö (STM) antaa valtion talousarvioasetuksen (1243/1992) 66 i §:n edellyttämän tilinpäätös- ja toimintakertomuskannanottonsa Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL) toiminnasta vuodelta 2025 ja niistä toimenpiteistä, joihin tilinpäätöskertomus ja siitä 4.5.2026 annettu Valtiontalouden tarkastusviraston tilintarkastuskertomus ja vuosiyhteenveto ja muut selvitykset antavat aihetta.

1. Yleisarvio ja valmistelu

Vuosi 2025 oli tulossopimuskauden 2024–2027 toinen vuosi. Koko hallinnonalalla vai-kutti merkittävällä tavalla hallitusohjelman tavoite julkisen talouden vahvistamisesta ja sopeuttamisesta sekä edelleen jatkunut Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan.

Kokonaisuudessaan STM arvioi, että THL:n tulostavoitteet on toteutettu lähes suunnitellun mukaisesti.

Arvioinnissa on painotettu keskeisiä ja merkittäviä tavoitteita, samalla merkitykseltään pienemmät tavoitteet ovat saaneet pienemmän painon.

Arviointiasteikko:

- Tulostavoitetta ei ole edistetty tai
- Tulostavoite on toteutettu osittain tai
- Tulostavoite on toteutettu lähes suunnitellun mukaisesti tai
- Tulostavoite on toteutettu suunnitellun mukaisesti tai
- Tulostavoite on toteutettu ja ylitetty huomattavasti.

Kannanotto on valmisteltu yhteistyössä STM:n osastojen kanssa sekä Strategia- ja talousyksikön STAR:n johtoryhmässä. Kannanotto on käsitelty ministeriön virkamiesjohtoryhmässä, ja THL on antanut siitä palautteen. Valmistelu perustuu ministeriön sisäiseen ohjeeseen, Valtiontalouden tarkastusviraston tilintarkastuskertomukseen ja vuosiyhteenvetoon sekä THL:n vuoden 2025 tilinpäätökseen ja toimintakertomukseen.

2. Tulossopimuksen toteutuminen

2.1. Arvio yhteiskunnallisen vaikuttavuuden toteutumisesta

Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan yhteiskunnallista vaikuttavuutta on arvioitu koko hallinnonalan osalta viiden vaikuttavuustavoitteen seurantaindikaattoreiden perusteella. Pidemmän aikavälin vaikuttavuustavoitteissa on monelta osin tapahtunut myönteistä kehitystä, mutta samalla merkittäviä haasteita aiheuttaa mm. mielenterveysongelmien ja

sairastavuuden kasvu, pienituloisuuden ja pitkäaikaistyöttömyyden kasvu sekä väkivallan ehkäisy ja sukupuolten väliset turvallisuuserot. Tarkempi arvio on luettavissa sosiaali- ja terveysministeriön vuoden 2025 toimintakertomuksessa. Yksittäisen viraston vaikutusta yhteiskunnalliseen vaikuttavuuteen ei raportoida eikä arvioida.

THL on osaltaan vaikuttanut tulossopimuksessa sovittujen ja lakisääteisten tehtäviensä osalta kaikkien viiden STM:n hallinnonalan yhteisen vaikuttavuustavoitteen toteutumiseen vuonna 2025.

2.2. Arvio THL:n toiminnallisen tulostavoitteiden toteutumisesta

1. Turvaamme väestön hyvinvoinnin ja yhdenvertaisuuden kaikissa tilanteissa

THL on tukenut väestön hyvinvointia ja yhdenvertaisuutta laajalla tietotuotannolla, tutkimuksella ja asiantuntijatyöllä. Laitos on tuottanut ajantasaista tietoa väestön terveyden, hyvinvoinnin ja kriisinkestävytyden tilasta sekä osallistunut aktiivisesti yhteiskunnalliseen keskusteluun. Sovitut tulostavoitteet ovat edenneet suunnitellusti.

THL on edistänyt vaikuttavuustavoitetta muun muassa osallistumalla terveys- ja hyvinvointialan kasvuohjelman ohjausryhmän työhön sekä alkanut STM:n määrittämässä laajuudessa valmistella eurooppalaisen terveystietoalueen (EHDS) kansallista toimeenpanoa.

2. Varmistamme vaikuttavat etuudet ja palvelut kestäväällä tavalla

THL on seurannut ja arvioinut keskeisten lainsäädäntömuutosten vaikutuksia sekä tuottanut asiantuntijanäkemyksiä sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmän sekä sosiaaliturvajärjestelmän toimivuuden, vaikuttavuuden ja kustannusvaikuttavuuden kehittämiseksi.

THL on toteuttanut laitokselle määritellyn lakisääteisen tehtävän mukaisesti sosiaali- ja terveydenhuollon arviointitehtävää sekä osallistunut aktiivisesti hyvinvointialueiden ohjauksen kansallisiin kokoonpanoihin. THL on päivittänyt neljännesvuosittain johdon strateginen tilannekuva (JST) -raportoinnin sisältämiä mittaristoja.

Vuodelle 2026 on laadittu JST/SAO (Seuranta, arviointi ja ohjaus) -raportoinnin kokonaisuuden yhdistävä sisällöllinen ja tekninen jatkokehittämissuunnitelma. Suunnitelma tukee vaikuttavampaa valtioneuvostotasosta ohjausta ja hyvinvointialueiden yhteiskehittämistä.

THL on tukenut osaltaan kuntien ja hyvinvointialueiden yhteistyötä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä sekä osallistunut osaltaan Terveystieteen ohjelman toimeenpanoon.

Suomen kestävän kasvun ohjelma saatettiin loppuun vuonna 2025 ja kehitettyjen toimintamallien levittämistä jatketaan myös vuonna 2026.

THL on osallistunut sosiaaliturvakomitean ja toimeentulotuen kokonaisuudistusta valmistelleen työryhmän työskentelyyn esimerkiksi valmistelemalla materiaalia työn tueksi. THL julkaisi myös perusturvan riittävyyden väliarvioinnin.

3. Ehkäisemme ja vähennämme ihmisten eriarvoistumista

THL on lakisääteisen tehtävänsä ja sille asetettujen tulostavoitteiden mukaisesti toteuttanut monipuolisia toimia eriarvoisuuden sekä terveys- ja hyvinvointierojen kaventamiseksi. Vaikuttavuustavoitteiden toteuttamisessa on korostunut sosiaalisen, taloudellisen ja ekologisen hyvinvoinnin vahvistaminen. THL on esimerkiksi julkaissut Väestön terveys- ja hyvinvointikatsauksen sekä teoksen sosiaalisesta kestävydestä ikääntyvässä hyvinvointivaltiossa. Lisäksi THL on osallistunut aktiivisesti hyvinvointitaloudellisen ohjausmallin käyttöönottoon Suomessa.

THL on myös edistänyt kestävästä ravitsemuksesta saattamalla nuorten ravitsemustutkimuksen tiedonkeruun päätökseen, osallistumalla ravitsemussuositusten valmisteluun sekä viestimällä näkyvästi kansallisista ravitsemussuosituksista. Laitos on myös toteuttanut kansallista mielenterveysstrategiaa sekä päihde- ja riippuvuusstrategiaa suunnitelman mukaisesti yhteistyössä STM:n ja alueiden kanssa.

Lisäksi THL on edistänyt rokotemyönteisyyttä ja toteuttanut suunnitelmallista työtä rokotusten vaikuttavuuden arvioimiseksi.

Vuonna 2025 THL kehitti ohjeistuksia toimintakykytiedon rakenteisen kirjaamisen tueksi ja edisti geneerisen vointimittarin käyttöönottoa sekä järjesti koulutuksia.

4. Edistämme sukupuolten tasa-arvon toteutumista

THL on tulossopimuksen mukaisesti huomionnut sukupuolinäkökulman keskeisessä tietotuotannossa ja raportoinnissa erittelemällä ja analysoimalla tietoa sukupuolen mukaan. Lisäksi THL on ottanut käyttöön uuden raportointiratkaisun, jossa sukupuolittainen tarkastelu on ohjeistettu erikseen.

5. Parannamme elin- ja työympäristön terveyttä ja turvallisuutta

THL on kehittänyt ja ylläpitänyt valtakunnallista valmiuden ja varautumisen tilannekuvaa sekä tukenut ministeriötä kansainvälisessä yhteistyössä terveysuhkiin varautumisessa. Lisäksi THL on kehittänyt varautumista kemiallisiin ja mikrobiologisiin uhkiin osana kansallista CBRN-varautumista (kemialliset, biologiset sekä radioaktiivisuuteen ja ydinaseisiin liittyvät uhat).

6. Viraston toiminnalliset tavoitteet

Valtionhallinnon tuottavuusohjelman ja siitä johdetun laitoksen oman tuottavuusohjelman tavoitteet toteutuivat suunnitellusti vuonna 2025. THL:n roolia erityisesti hyvinvointialueiden ohjauksessa on täsmennetty vuoden 2025 aikana ja lisäksi THL on tehnyt ehdotuksia THL-lain muutostarpeista.

Tulosohjausyhteistyötä ja siihen liittyvää vuoropuhelua on edelleen kehitetty ennakoitavampaan suuntaan. Keväällä 2025 otettiin käyttöön kokonaiskustannusmalliin perustuva sopimusmalli STM:n ja THL:n välillä. Samassa yhteydessä STM:n johdolla täsmennettiin sopimusten valmisteluprosessia ja vastuunjakoa tavoitteena prosessin selkeys ja yhdenmukaisuus.

THL on tiivistänyt yhteistyötä THL:n ja sen tulosohjattavien sote-virastojen hallintojen välillä sekä laatinut pohjaehdotuksen valtion sote-yksiköiden virastouudistukseksi. Valtion sote-yksiköiden tulosohjauksista on kehitetty ja THL on tukenut ohjauksellaan tulosohjattavia virastoja tarkoituksenmukaisten ja kestävien talousratkaisujen tekemisessä.

THL:n tehtävänä on sosiaali- ja terveydenhuollon digitalisaation ja tiedonhallinnan ohjaaminen strategisten tavoitteiden mukaisesti. THL on toteuttanut ohjaustehtävää muun muassa osallistumalla STM:n johtaman digitalisaation pitkän aikavälin suuntaviivojen valmisteluun sekä valmistelemalla STM:n toimeksiannosta EHDS-sääntelyn toimeenpanoa ja asiakastietolain velvoitteisiin liittyviä selvityksiä. Ohjaustehtävän toteuttamisessa ja erityisesti yhteistyössä STM:n kanssa on tunnistettu kehittämistarpeita.

7. Taloudellinen asema (rahoitus)

THL:n toimintamäärärahan käyttö oli 75,5 miljoonaa euroa, joka oli 5,8 miljoonaa euroa vähemmän kuin vuonna 2024. Määrärahaa siirtyi seuraavalle vuodelle 22,9 miljoonaa euroa, joka oli 6,3 miljoonaa euroa enemmän kuin edellisvuonna.

2.3. Arvio Findatan toiminnallisten tulostavoitteiden toteutumisesta

Findata saavutti tulostavoitteensa suunnitellun mukaisesti. Vuonna 2025 Findata vastaanotti toimintahistoriansa suurimman määrän hakemuksia ja teki ennätysmäärän päätöksiä. Samaan aikaan hakemuskäsittelyä sujuvoitettiin ja käsittelyajat lyhenivät.

Uusi toisiolaki hyväksyttiin vuoden 2025 lopussa, ja se astui voimaan 1.1.2026 alkaen. Lisäksi toiminnassa korostui erityisesti valmistautuminen EU-asetukseen eurooppalaisesta terveystietoalueesta (EHDS), joka tuli voimaan keväällä 2025. Vuoden aikana Findata valmistautui asetuksen täytäntöönpanoon tiiviissä yhteistyössä kansallisten ja kansainvälisten sidosryhmien kanssa. Tämä sisälsi sekä prosessien että teknisten järjestelmien kehittämistä, jotta Suomen toisiokäyttöinfrastruktuuri vastaisi tulevia tarpeita.

3. Valtiotalouden tarkastusviraston ja muiden tarkastusten huomiot

Valtionalouden tarkastusvirasto on antanut 4.5.2026 tarkastuskertomuksen THL:n toiminnasta. Valtionalouden tarkastusviraston tilintarkastuskertomuksen ja vuosiyhteenvedon sekä muiden selvitysten mukaan:

- Valtionalouden tarkastusvirasto arvioi, että talousarviota ja sitä koskevia keskeisiä säännöksiä on noudatettu lukuun ottamatta momentin 33.01.29 (Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot, arviomääräraha) määrärahan käyttämistä talousarvion vastaisesti momentille 33.01.06 (Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen alaisen vankiterveydenhuollon yksikön toimintamenot, siirtomääräraha 3 v) kuuluvien kulutusmenojen maksamiseen (147 368 euroa). Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen tulee peruuttaa vuodelle 2026 siirretystä määrärahasta vastaava määrä.
- Suositellaan, että Valtion koulukodit jatkavat edelleen sisäisen valvonnan tilan parantamista tunnistamiensa puutteiden osalta mm. laatimalla ohjeita, muuttamalla aiempia toimintakäytäntöjä ja jatkamalla hankintojen kilpailuttamista.
- Lisäksi suositellaan, että Terveyden ja hyvinvoinnin laitos pyrkii varmentumaan oman ohjauksensa ja valvontansa keinoin siitä, että kirjanpitoyksikköön kuuluvien sotevirastojen sisäinen valvonta on järjestetty asianmukaisesti ja että se on riittävää.

4. Toimenpiteet

4.1 Virastolle ehdotetut toimenpiteet

STM edellyttää, että THL tekee VTV:n 4.5.2026 päivätyn tarkastuskertomuksen edellyttämät korjaavat toimet tiliöinnissä.

STM edellyttää, että THL parantaa yleiskustannusten laskentaperusteiden läpinäkyvyyttä ja selkeää dokumentointia vuoden 2026 aikana.

STM edellyttää, että THL jatkaa edelleen valtion sote-yksiköiden tulosohjauksen kehittämistä ja vahvistamista sekä tukee ohjauksellaan tulosohjattavia virastoja tarkoituksenmukaisten ja kestävien talousratkaisujen tekemisessä.

Valtion koulukotien sisäistä valvontaa ja riskien tunnistamista tulee kehittää edelleen sekä toteuttaa suunniteltuja riskienhallintatoimia sovitun suunnitelman mukaisesti.

Sosiaali- ja terveysministeriö edellyttää, että Findata seuraa tarkoin toisilain vaikutuksia erityisesti suhteessa maksulliseen toimintaan ja siitä saataviin tuloihin sekä ryhtyy tarvittaviin toimenpiteisiin.

THL vahvistaa yhteistyötä yhdessä STM:n kanssa sosiaali- ja terveydenhuollon digitalisaation ja tiedonhallinnan kokonaisohjauksessa vuonna 2026.

THL vahvistaa hyvinvointialueiden ohjausta yhdessä STM:n kanssa siten, että ohjauksen roolit muodostavat kansallisesti yhtenäisen kokonaisuuden.

THL toteuttaa vuodelle 2026 asetetut sisäisen valvonnan ensisijaiset kehittämiskohteet:

1. Johtamisjärjestelmän selkiyttäminen,
2. Toiminnanohjauksen kokonaisuuden uudistaminen ja tiedon tallentamisen selkiyttäminen,
3. Tiedonhallinnan kehittäminen ja työntekijöiden tiedonhallinnan osaamisen kasvattaminen sekä
4. Tietoturvan kehittäminen ja henkilöstön tietoturvaosaamisen kasvattaminen toimintakertomuksessa kuvatulla tavalla.

4.2 Sosiaali- ja terveysministeriön toimenpiteet

STM tukee virastoa tehtävien priorisoinnissa, joka on välttämätöntä nykyisessä toimintaympäristössä ja taloudellisessa tilanteessa sekä huomioi THL:lle kohdistut säästötoimet tulossopimuksessa.

STM tukee osaltaan virastoa siten, että hyvinvointialueiden ohjaus ja ohjauksen roolit muodostavat kansallisesti yhtenäisen kokonaisuuden.

STM laatii arvion THL:n tuottamien valtion sosiaali- ja terveystalouden uudelleen järjestelemisen eri vaihtoehtoista sekä arvioi niiden vaikutukset. Laaditun arvion pohjalta tuotetaan esitys seuraavalle hallitukselle linjattavaksi nykyisin THL:n vastuulla olevien valtion sosiaali- ja terveystalouden uudelleen organisoimisesta.

Helsingissä 15.6.2026

Kansliapäällikkö

Veli-Mikko Niemi

Strategiajohtaja

Pasi Pohjola

JAKELU Terveyden ja hyvinvoinninlaitos
Ministeriön osastot ja erillisyyksiköt

TIEDOKSI Valtiovarainministeriö
Valtiontalouden tarkastusvirasto
Valtiokonttori
Sosiaali ja terveysministeri
Sisäinen tarkastus

VN/18304/2026-STM-3

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: